

Sociaal werk staat voor sociale grondrechten van bewoners

Een dak boven je hoofd, drie gezonde maaltijden per dag, contacten in de buurt en lekker fit zijn. Het klinkt zo gewoon, vanzelfsprekend bijna. Het kunnen voorzien in de dagelijkse primaire levensbehoeften staat echter voor veel Nederlanders onder druk. De bestaansonzekerheid die zij ervaren gaat niet alleen over geld, maar hangt sterk samen met sociale problematiek. Zoals een slecht geïsoleerde woning, geen sportspullen voor de kinderen kunnen betalen, ongezond leven, niet weten waar en hoe de zorg- en huurtoeslag aan te vragen, geen netwerk waarop je een beroep kan doen, vroegtijdig schoolverlaten door jongeren en brieven van incassobureaus ontvangen. Het zijn maar enkele voorbeelden van hoe dagelijkse zorgen ontstaan.

Complexiteit en crises

Het sociaal werk is van oudsher het beroep dat er voor bewoners is wanneer de bestaanszekerheid in het geding is. Omdat sociaal werkers er zijn voor bewoners met eenvoudige (hulp)vragen: dichtbij, toegankelijk, zonder indicatie. De 60.000 sociaal werkers in onze branche zien dagelijks hoe ingewikkeld de samenleving voor veel bewoners is geworden. En hoe crises en bureaucratie deze bewoners – die toch al kwetsbaar waren – vaak onevenredig hard raken. Het bestaansminimum is te laag, de dagelijkse boodschappen zijn voor velen te duur: [zes op de tien huishoudens zijn financieel kwetsbaar](#). Arme mensen overlijden [acht jaar eerder](#), schoolprestaties van de jeugd blijven achter. Ook weten we dat zo'n [20 procent van de zorgconsumptie een sociale oorzaak heeft](#), we medicaliseren onnodig. En te veel mensen werken niet terwijl ze dat wel graag willen.

Weerbaarheid en sociale cohesie

Meer bewoners bereiken en ondersteunen en het versterken en weerbaar maken van gemeenschappen zijn belangrijke opgaven voor de komende kabinetsperiode. Mede daarom wordt in steeds meer gemeenten weer volop ingezet op samenlevingsopbouw, als specialisme binnen het sociaal werk. Omdat samenlevingsopbouw scharniert tussen de leefwereld van bewoners en de systeemwereld. Het gaan om de potentie van bewoners zien, bewonersinitiatief faciliteren en helpen bij het verduurzamen van bewonerskracht in wijken, buurten en dorpen. Ook zijn sociaal werkers de luis in de pels: zij signaleren problematiek, ondernemen daar met het collectief actie op en agenderen de effecten van de uitvoering van beleid bij beleidsmakers. Deze rol maakt het sociaal werk ook tot een verbindende speler die formele en informele partners samenbrengt. Met de activiteiten in de buurt- en wijkcentra draagt het sociaal werk bij aan het versterken van de weerbaarheid van bewoners en de sociale cohesie in wijken, ook door spanningen te kanaliseren.

Terug naar de (sociale) basis

Gedurende de verkiezingscampagne bleek dat bestaanszekerheid – het voorzien in sociale grondrechten van burgers - bij vrijwel alle politieke partijen hoog op de agenda staat. Wij zien dat ook de Rijksoverheid voor het verbeteren van bestaanszekerheid steeds meer verwacht van de sociale basis en het sociaal werk. Denk aan het Nationaal Programma Leefbaarheid en

Veiligheid, de landelijke zorgakkoorden IZA, GALA en WOZO, de herziening van de Participatiewet en het voorkomen van ondermijning en criminaliteit onder jongeren.

Bij Sociaal Werk Nederland lezen we dit als een herwaardering voor het alledaagse. Het zijn de kleine dingen die er voor bewoners toe doen. We moeten terug naar de basis en er weer voor bewoners zijn, voor jong en oud. Met toegankelijke dienstverlening, dichtbij in je eigen wijk, buurt of dorp. Met sterke wijknetwerken die bewoners (weer) bereiken en zorgen dat zij een stem krijgen. Dat is de eerste stap naar een nieuw perspectief voor bewoners.

Sociaal werk werkt én rendeert

Dat het sociaal werk daar een cruciale bijdrage aan levert, blijkt ook uit recent onderzoek van [Cigarbox Impact Advisory](#). De onderzoekers stellen vast dat de huidige investeringen in het sociaal werk niet in verhouding staan tot de maatschappelijke opgaven. In wijken met duizenden bewoners zonder sociaal netwerk, voor wie de bureaucratie te ingewikkeld is, die het financieel zwaar hebben en/of aan de zijlijn staan, werken vaak maar enkele sociaal werkers. Zij bereiken maar een fractie van deze bewoners om hen verder te helpen. Tegelijkertijd zijn de maatschappelijke opbrengsten van het sociaal werk aantoonbaar zeer hoog. De onderzoekers concluderen dan ook dat een verveelvoudiging van de investeringen in het sociaal werk in de onderzochte wijken effectief zou bijdragen aan de aanpak van sociale problematiek. Omdat er veel bewoners zijn die een beetje hulp nodig hebben, om vaker buiten te komen, mensen te ontmoeten, meer te bewegen en de administratie op orde te krijgen. Een beetje hulp bij (beginnende) sociale problematiek, scheelt miljoenen euro's aan de achterkant: aan doktersbezoeken, medicijngebruik, schooluitval, onnodige schuldenlasten of andere kosten. Eerder onderzoek van [SEOR Erasmus School of Economics](#) liet al zien dat elke euro geïnvesteerd in sociaal werk, 1,60 euro oplevert.

Onze bijdrage aan maatschappelijke opgaven

In de kern draagt het sociaal werk bij aan een beter leefklimaat in de wijken en geeft het bewoners handvatten om zelf weer de regie in handen te nemen. Voor de opgaven waar het nieuwe kabinet voor staat, is het sociaal werk cruciaal:

- *Om meer bewoners te bereiken:* sociaal werkers zijn present in de wijk en een aanspreekpunt voor bewoners. Er ontstaat contact, vertrouwen en een gesprek over wat bewoners nodig hebben. In hun taal, herkenbaar, peer-to-peer met sleutelfiguren, rolmodellen en vrijwilligers. Dit vergroot onderling contact en vertrouwen en zo de samenhang en leefbaarheid in wijken.
- *Om bewoners de regie over hun dagelijks leven (terug) te geven.* Via taalcursussen, gezondheids- en beweeglessen, ontmoeting in de wijk, hulp bij schulden en opvoedvragen en het stimuleren van bewoners om weer initiatief te nemen en mee te doen.
- *Om te voorkomen in plaats van te genezen.* Minder zorgkosten door minder indicaties: het sociaal werk is vrij toegankelijk, normaliseert en herstelt. Dit kan de druk op bijvoorbeeld ouderenzorg, ggz, jeugdzorg en huisartsenzorg helpen verlichten.
- *Om als partner bij te dragen aan integrale wijkaanpakken,* uitgaande van de signalen van bewoners. Sociaal werk brengt die kennis in bij het wijknetwerk met woningcorporaties, zorg, ggz, werk en inkomen, en het informele wijknetwerk.

Wat is daarvoor nodig?

Het sociaal werk kan veel bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke opgaven, als wordt voldaan aan de volgende twee randvoorwaarden:

1. **Vergroot de bestaanszekerheid.** Geef opvolging aan het advies van de Commissie Sociaal Minimum en versterk het sociaal werk om de gevolgen van bestaansonzekerheid op te vangen. Het is onverteerbaar dat bijna [een miljoen Nederlanders onder de armoedegrens](#) leven, waarvan 200.000 kinderen. Met alle gevolgen van dien: gezondheidsproblemen, hoge zorgkosten en onbenut menselijk kapitaal.
2. **Bied stabiliteit en continuïteit** zodat burgers overal in Nederland kunnen rekenen op sociaal werk. Terwijl het Rijk ambitieuze landelijke meerjarenplannen formuleert, bepalen gemeenten zelf hoe zij lokaal invulling geven aan sociaal werk – vaak met kortlopende financiering. De maatschappelijke opgaven en de investeringen in het sociaal werk zijn uit balans, en bij veel gemeenten dreigen bovendien bezuinigingen. Dit bedreigt de kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening en maakt het ons heel lastig om het vertrouwen te winnen van bewoners en wijkpartners. Treed als Rijk en gemeenten op als één overheid en maak van sociaal werk een permanente basisvoorziening in wijken en buurten.

Deze randvoorwaarden versterken het sociaal werk en vergroten de participatie van bewoners. Zo kunnen we dure zorg en arbeidsmarkttekorten helpen terugdringen. En bouwen we weer aan het vertrouwen van bewoners, in elkaar en in de samenleving. De urgentie is groot, het welzijn van veel Nederlanders hangt ervan af.